

Samrådsredogörelse

avseende nya kraftledningar mellan Bandsjö och Östrand
i Timrå och Sundsvalls kommuner

PROJEKTORGANISATION

Östrand Elnät AB

c/o SCA Forest Products AB
851 88 Sundsvall

Org.nr.: 559345-8481

<https://www.sca.com/sv/fornybar-energi/drivmedel/bioraffinaderi/>

Projektledare: Liselott Roth

AFRY

ÅF-Industry AB
169 99 Stockholm

Org.nr. 56224-8012

www.afry.com

Uppdragsledare, granskning: Katrin Seuss
Samrådsredogörelse: Sandra Söderlund

Tekniskt underlag, figurer och foton: Norconsult AB

Innehåll

Inledning.....	4
Bakgrund	4
Beskrivning av genomfört samråd	4
Initialt samråd.....	4
Kompletterande samråd	5
Samrådsaktiviteter	5
Yttranden från myndigheter	6
Länsstyrelsens synpunkter	6
Kommunernas synpunkter	8
Yttrande från övriga myndigheter.....	11
Yttrande från organisationer, föreningar och verksamhetsutövare	12
Yttrande från enskilda särskilda berörda	14
Kompletterande samråd	16
Allmänhet	19

Inledning

Bakgrund

Östrand Elnät AB (nedan Östrand Elnät) avser att ansöka om nätkoncession för linje (tillstånd) enligt ellagen (1997:857) för två 130 kV kraftledningar mellan transformatorstationen Bandsjö (nedan Bandsjö) och Östrand i Timrå och Sundsvalls kommuner, Västernorrlands län. Ledningsåtgärden påkallas av att Biorefinery Östrand avser att bygga ett nytt bioraffinaderi i anslutning till SCA Östrand massabruk i Timrå. Ledningarna krävs för att försörja denna verksamhet.

För att få bygga och driva en kraftledning krävs tillstånd enligt ellagen. Inför framtagandet av koncessionsansökan ska samråd genomföras enligt 6 kap. 23–25 §§ miljöbalken (1998:808) med syftet att utreda om verksamheten kan antas medföra betydande miljöpåverkan (BMP) samt samråda om miljökonsekvensbeskrivningens innehåll och utformning. Samrådet syftar även till att identifiera ytterligare eventuella intressen i området, och att ge myndigheter och berörda möjlighet att lämna synpunkter på projektet för att på så sätt vara med och påverka. Undersökningssamrådet har, i enlighet med 6 kap. 24 § miljöbalken, genomförts så att det också uppfyller kraven på för ett avgränsningssamråd, som ska göras inom ramen för en specifik miljöbedömning.

Föreliggande handling utgör en redogörelse för hur samrådet har genomförts. Vidare sammanfattas de yttranden som inkommit samt redogörs för hur Östrand Elnät har bemött dessa.

Beskrivning av genomfört samråd

Samråd har genomförts i två steg. Initialt genomförde Östrand Elnät samråd om två stråk och två delstråk under perioden juli 2023–augusti 2023. Därefter genomfördes ett kompletterande samråd avseende justering av ett av delstråken under perioden 4 oktober 2023–31 oktober 2023.

Samråd har genomförts med berörd länsstyrelse och kommuner, med övriga myndigheter och organisationer som kan bli berörda, samt med enskilda som äger fastigheter som kan bli berörda av projektet. Allmänheten och övriga intresserade informerades vid ett tillfälle om projektet via annons i lokal tidning (Sundsvalls Tidning), samt i SCA:s nyhetsbrev och genom SCA:s webbsida där samrådsunderlag funnits tillgängligt under hela samrådsprocessens gång med publicering den 7 juli 2023.

Inkomna yttranden sammanfattas i Tabell 2-Tabell 7 nedan.

Initialt samråd

Samrådet inleddes den 7 juli 2023 genom mailutskick med inbjudan till skriftligt samråd inklusive samrådsunderlag till myndigheterna Länsstyrelsen Västernorrland, Timrå kommun samt Sundsvall kommun. Inbjudan till skriftligt samråd inklusive samrådsunderlag har även sänts till övriga myndigheter, organisationer, föreningar och verksamhetsutövare som kan tänkas beröras av verksamheten. Inbjudan till skriftligt samråd inklusive samrådsunderlag skickades även ut per brev den 10 juli 2023 till samtliga lagfarna fastighetsägare och samfälligheter som berörs av identifierade stråk eller ligger i så nära anslutning till stråken att de bedöms kunna beröras.

Samtliga myndigheter, organisationer, föreningar och verksamhetsutövare som blivit inbjudna till samråd framgår av Tabell 2- Tabell 5 nedan. Vidare listas samtliga myndigheter, organisationer, föreningar och verksamhetsutövare som har bjudits in till kompletterande samråd i Tabell 7. I Tabell

6 presenteras de yttranden som inkommit från berörda fastighetsägare. De fastighetsägare samt samfälligheter som bjudits in till samråd, men som inte inkommit med yttranden, anges inte i tabellen.

Samrådsunderlaget beskrev den planerade verksamheten och dess förutsedda miljöpåverkan samt redovisade förslag till innehåll och utformning av MKB. Sista svarsdag för samrådssynpunkter var 31 augusti 2023 och de samrådsparter som begärt förlängd svarstid har beviljats detta. Under samrådets gång har det även inkommit frågor gällande projektet per telefon och via epost, vilka besvarats löpande. Vissa av de enskilt berörda har önskat ett möte med SCA för att diskutera projektet och deras frågeställningar. SCA har haft fysiska träffar med samtliga berörda som önskat möten. Totalt har två fysiska möten ägt rum.

Ett församråd genomfördes med Timrå kommun den 20 juni 2023. Under församrådet presenterades projektet och de aktuella ledningsåtgärderna. Vidare diskuterades framtagna stråkalternativ, tekniska förutsättningar, intresseområden och planer samt projektets tidplan. Synpunkter som framkom under församrådet anges i Tabell 3.

Efter det initiala samrådet avslutats har Östrand Elnät tagit del av inkomna synpunkter och därefter identifierat ett behov av att bredda det samrådda delstråket C. Detta för att möjliggöra utredning av ytterligare tänkbara sträckningar inom delstråket. Justeringen innebar att delstråk C breddades ca 400 meter söderut, varför ett kompletterande samråd genomfördes under oktober 2023. Kompletteringen avsåg endast breddningen av delstråk C.

De samrådsaktiviteter som genomförts inom samrådsprocessen, samt mellan vilka datum som aktiviteterna utfördes, sammanfattas i Tabell 1 nedan.

Kompletterande samråd

Det kompletterande samrådet inleddes den 4 oktober 2023 genom mailutskick med inbjudan till skriftligt samråd. I det kompletterande samrådet tillsändes ett skriftligt samrådsunderlag Länsstyrelsen i Västernorrlands län, Timrå och Sundsvalls kommuner, E.ON Eldistribution (E.ON), Trafikverket (TrV) och Östrand Massa AB. Inbjudan till skriftligt samråd, inklusive samrådsunderlag, skickades även ut per brev den 4 oktober 2023 till samtliga lagfarna fastighetsägare och samfälligheter som berörs av ursprungligt delstråk C samt breddat delstråk C eller ligger i så nära anslutning till stråken att de bedöms kunna beröras.

Samrådsunderlaget beskrev den planerade verksamheten, de stråk som varit föremål i det initiala samrådet samt breddningen av delstråk C som nu var aktuellt för samråd samt dess förutsedda miljöpåverkan. Sista svarsdag för samrådssynpunkter var 31 oktober 2023. Information om det kompletterande samrådet inklusive samrådsunderlag har även funnits tillgängligt för allmänheten på SCA:s webbsida <https://www.sca.com/samrad> sedan det kompletterande samrådets start.

Samrådsaktiviteter

I Tabell 1 nedan ges en sammanfattning av de samrådsaktiviteter som genomförts inom ramen för samrådsprocessen. I samrådsunderlaget upplyste Östrand Elnät, i enlighet med 8 § 8 p. miljöbedömningsförordningen (2017:966), om sin bedömning att de planerade ledningarna inte kan antas medföra en betydande miljöpåverkan. Under samrådstiden har det inte framkommit något som ger skäl för en annan bedömning.

Tabell 1. Lista över genomförda samrådsaktiviteter i kronologisk ordning

Datum	Aktivitet
2023-06-03	Information om projektet publicerades i SCA:s nyhetsbrev
2023-06-20	Församråd med Timrå kommun
2023-07-07 – 2023-08-31	Inbjudan till skriftligt samråd skickades till instanser enligt nedan (mail och brev). Till inbjudan via mejl bifogades även samrådsunderlag. I inbjudan via brev hänvisades till var samrådsunderlaget finns att tillgå (på SCA:s webbsida)
2023-07-07	Information om-, och publicering av samrådsunderlag på SCA:s webbsida
2023-08-08	Information om-, samt utskick av samrådsunderlag till Sundsvall-Timrå Airport
2023-08-17	Annonsering Sundsvalls Tidning
2023-09-26	Möte med TrV inför kompletterande samråd
2023-10-04 – 2023-10-31	Kompletterande samråd. Inbjudan till skriftligt kompletterande samråd skickades till berörda myndigheter, organisationer och fastighetsägare. Till inbjudan via mail bifogades det kompletterande samrådsunderlaget. I inbjudan via brev skickades det kompletterande samrådsunderlaget ut. Samtliga inbjudna parter fick även information om var det ursprungliga samrådsunderlaget finns att tillgå (på SCA:s webbsida)

Yttranden från myndigheter

Länsstyrelsens synpunkter

Skriftligt yttrande från Länsstyrelsen inkom den 30 augusti 2023. Länsstyrelsens yttrande redovisas i sin helhet i bilaga 1 och sammanfattas i Tabell 2.

Tabell 2. Inkomna synpunkter från Länsstyrelsen samt Östrand Elnäts bemötande

Länsstyrelsens synpunkter	Kommentarer
<p>Länsstyrelsen anger att man generellt bör eftersträva samlokalisering med befintliga kraftledningarna och övrig infrastruktur, exempelvis vägar, för att minska ingreppen i miljön.</p> <p>Vid upprättande av MKB och val av alternativ måste följande särskilt utredas och vidare beskrivas:</p> <p>Naturmiljö. Orsillsberget naturvårdsobjekt berörs eventuellt i kanterna av stråk 2 och 3. Länsstyrelsen framför att det är viktigt att här ta hänsyn till hållmarkerna och undvika placering av fundament så att hållmarkerna påverkas, samt att inte avverka på hållmarkerna.</p> <p>Väster om Orsillsbodarna finns ett skogligt biotopskyddsområde samt en nyckelbiotop. Nyckelbiotopen tycks enligt ortofoton delvis vara förstörd/avverkad och berörs inte heller så mycket av stråket. Däremot kan en ledningsgata i alltför nära anslutning till biotopskyddsområdet ge en negativ påverkan på de rödlistade arter och värden som biotopen är avsatt att skydda. Länsstyrelsen anger att det därför är mycket viktigt att hålla ett tillräckligt stort avstånd så att inte klimatet inom biotopen förändras, och upplyser om att om biotopskyddsområdet riskerar att påverkas krävs en biotopskyddsdispens.</p> <p>I delstråk C finns Merlobäcken naturvårdsobjekt. Om detta stråk väljs är det viktigt att hänsyn tas till bäcken och att strandzonen hålls intakt. Om en</p>	<p>Östrand Elnät beaktar Länsstyrelsens synpunkter och har bland annat genomfört ett kompletterande samråd för att utöka möjligheten till att hitta en ledningssträckning med minskad påverkan. Östrand Elnät kommer att beakta dem i det fortsatta arbetet med val av sträckning och utarbetande av MKB.</p> <p>En naturvärdesinventering enligt gällande SIS-standard för naturvärdesinventering (NVI) samt, efter beslut från Länsstyrelsen Västernorrland, en arkeologisk utredning vilka genomförs under hösten 2023. Med anledning av bland annat Länsstyrelsens synpunkter har Östrand Elnät genomfört ett kompletterande samråd som innebär en breddning av</p>

Länsstyrelsens synpunkter

breddning av befintlig ledningsgata ska ske bör den göras söderut och söder om vägen.

Länsstyrelsen framför att området i stråk B, utöver Merlo slott som är ett utpekat naturvårdsobjekt, också utgör en utpekad fladdermusmiljö vars område helt bör undvikas.

Ur naturmiljöperspektivet förordar Länsstyrelsen delstråk C om hänsyn tas till Merlobäcken. Länsstyrelsen kan i detta läge inte förorda något av stråken 2 eller 3 framför det andra. Möjligtvis är en kombination av stråken att föredra för att undvika kända naturvärden genom att följa stråk 2 fram till att stråken korsar varandra och sedan följa stråk 3 den sista biten upp till station Bandsjö. Länsstyrelsen anger att kommande MKB ska redogöra och motivera val av ledningsstråk och beskriva hur skyddsvärda natur- och kulturmiljöer undviks.

Inventeringar. Länsstyrelsen anser att ett minimikrav är att en naturvärdesinventering utförs. Inventeringen ska utföras på de ledningsdragningsalternativ som Östrand Elnät överväger som ledningsdragningar. Biotoper som särskilt bör uppmärksammas vid inventeringen är exempelvis äldre, eller lövträdsrika skogar, vattendrag, sumpskogar, våtmarker och andra fuktiga miljöer.

Länsstyrelsen bedömer att det är viktigt med en tydlig redovisning på karta av naturvårdsarter. Särredovisa det som är känt sedan tidigare (från Artportalen) och det som har hittats vid inventeringen.

I dagsläget finns kännedom om sparvuggla, kattuggla och sparvhök i häckningstid på Bodberget och på Orsillberget ormvråk. I kommande MKB behöver ledningens konsekvenser och hänsynsåtgärder för fågellivet beskrivas. En bild av fågellivet inom det tilltänkta arbetsområdet erhålls genom att utföra en allmän fågelinventering. En särskild utredning behövs om ledningen riskerar att påverka häcknings-/boplats för ugglor och rovfåglar.

Samhällsbyggnad. Samhällsbyggnad upplyser om betydelsen av att utreda vilken påverkan en exploatering i samband med den nya ledningsdragningen kan komma att påverka strandskyddets syften.

Delar av de föreslagna ledningsstråken ligger inom prickmark vilket fungerar som ett skyddsavstånd mot bebyggelse närmare 30 meter från järnvägen. Länsstyrelsen har inte funnit att den aktuella planen medger någon bebyggelse inom det prickmarkerade området med undantag för återuppförande av en pumpstation.

Kulturmiljö. Inom de aktuella ytorna för stråk 2 och 3 samt delstråken B och C finns flera kända fornlämningar. Sannolikheten för att det ska finnas i dag okända fornlämningar inom stråken är stor. Länsstyrelsen bedömer därför att en arkeologisk utredning är nödvändig och att utredningen ska utföras efter beslut av Länsstyrelsen.

Kommentarer

delstråk C i sydlig riktning, ned mot Skönviksberget. En sträckning enligt det breddade delstråk C innebär att påverkan på naturvårdsobjektet Merlobäcken begränsas.

Delar av de föreslagna ledningsstråken ligger inom prickmarkerat område i detaljplan 2262-P2019-1 ("Bioraffinaderi Östrand 3:4 m.fl."). Planen medger dock byggnation av andra tekniska anläggningar och byggnader som behövs för det planerade bioraffinaderiet såsom ställverk och transformatorer. Östrand Elnät bedömer därför att planerad åtgärd är förenlig med plan, vilket bekräftades under församrådet med Timrå kommun den 2023-06-20.

Erforderliga tillstånd och dispenser avseende ex.vis strandskydd kommer att sökas.

Kommunernas synpunkter

Skriftligt yttrande från Timrå kommun inkom den 24 augusti 2023. Under församrådet den 2023-06-20 erhöll Östrand Elnät också synpunkter från Timrå kommun.

Skriftligt yttrande från Sundsvall kommun inkom den 21 augusti 2023, den 22 augusti 2023 samt den 30 augusti 2023.

Kommunernas synpunkter sammanfattas i Tabell 3 och redovisas i sin helhet i bilaga 2–3.

Tabell 3. Inkomna synpunkter från Timrå och Sundsvalls kommuner samt Östrand Elnäts bemötande

Timrå kommuns synpunkter under församrådet	Kommentarer
<p>Timrå kommun har under församrådet framfört att de är positiva till ledningsåtgärderna då det möjliggör byggnationen ett bioraffinaderi på Östrand.</p> <p>Kommunen förordar att intrången samlas. Kommunen påtalar att riktvärdet för magnetfält vid bostäder är 0,4 µT i gällande översiktsplan och upplyser om en plantskola (potentiellt förorenat område) vid Orsill.</p> <p>Kommunen gav också information om kommande planer kring utökning av rekreationsområde kring Hamstasjön och sände över digitala planeringsunderlag till Östrand Elnät.</p> <p>Kommunen informerar om bestämmelserna kring ett prickmarkerat område i en detaljplan som berörs av planerade åtgärder. Det finns planstöd för tekniska anläggningar inom det prickmarkerade området.</p>	<p>Östrand Elnät beaktar Timrå kommuns synpunkter vid val av ledningssträckning och i det fortsatta arbetet med MKB.</p> <p>Östrand Elnät följer svenska myndigheters rekommendationer avseende magnetfält och har beaktat riktvärdet 0,4 µT vid bostäder som anges i översiktsplanen i sin fortsatta planering av projektet.</p> <p>Information om plantskolan har inhämtats från Länsstyrelsens EBH-databas och hänsyn har tagits till området i förordad lokalisering samt tekniskt utförande av ledningarna.</p> <p>Angående kommunens kommande planer i området kring Hamstasjön har Östrand Elnät beaktat detta genom att undvika ett eventuellt stråkalternativ intill detta område.</p> <p>Östrand Elnät har beaktat planbestämmelserna i utredningen av transformatorstationens placering. Östrand Elnät avser ha fortsatt dialog med Timrå kommun angående en placering av transformatorstation inom prickmarkerat område.</p>
Timrå kommuns skriftliga synpunkter	Kommentarer
<p>Miljö- och byggnadsnämnden instämmer med bedömningen att ledningen bör gå längs E.ON:s planerade ledning, i stället för att ännu en ledningsgata ska tillkomma. Likväl ser kommunen positivt på att ledningarna placeras längs med annan befintlig infrastruktur, såsom väg 631 och järnvägen. Nämnden framför vikten av att samråda om pågående projekt med Ådalsbanan.</p> <p>Miljö- och byggnadsnämnden anger att stråk 2 löper i närhet av de i översiktsplanen utpekade områdena Ubo2 och Ubo 21 vars områden syftar till att skapa möjligheter för bostadsändamål i framtiden. Miljö- och byggnadsnämnden har inte någon invändning gällande påverkan på människors hälsa och miljö från magnetfält så länge kraftledningen lokaliseras på sådant avstånd från befintlig eller planerad bebyggelse att magnetfältsnivån ej överskrider 0,4 µT.</p>	<p>Östrand Elnät beaktar kommunens synpunkter i valet av ledningssträckning och kommer att beakta dem i det fortsatta arbetet med MKB:n. Östrand Elnät har haft dialog med TrV angående den planerade Ådalsbanan i syfte att hitta den bäst lämpade lösningen för att undvika en framtida konflikt med den planerade järnvägen.</p> <p>Östrand Elnät tar hänsyn till de i översiktsplanen utpekade områdena Ubo2 och Ubo 21 i det fortsatta tillståndarbetet. Stråket löper i utkanten av dessa områden och Östrand Elnät gör bedömningen att planerad åtgärd inte kommer att påverka möjligheten till framtida</p>

<p>Miljö- och byggnadsnämnden anser att sökanden bör redovisa ett alternativ där ledningen förläggs i mark genom kultur- och jordbrukslandskapet runt Orsill/Märlo. Markförlagda ledningar minskar bland annat det synliga ingreppet i den kulturpräglade miljön runt Märlo slott.</p> <p>I den fortsatta tillståndsprocessen ser Miljö-, och byggnadsnämnden att Östrand Elnät bör belysa hur ledningsgatan över Merlobäcken ska utformas, eventuella skyddsåtgärder avseende körskador från arbetsmaskiner samt hur strandskyddet ska hanteras.</p> <p>Miljö- och byggnadsnämnden anger att hantering av eventuella invasiva arter i samband med grävning bör beskrivas, samt en bedömning av konsekvenserna för fågellivet inom områden som är särskilt utsatta för kollisionsrisk. Att ha fågelavvisare på aktuell ledning ser nämnden som önskvärt.</p>	<p>bostadsbyggnationer i områdena. Östrand Elnät följer myndigheternas riktlinjer avseende elektromagnetiska fält.</p> <p>Östrand Elnät förordar byggnation av luftledning då det på denna spänningsnivå är tekniskt överlägset markkabel och ger ett säkert, tillförlitligt och effektivt elnät med högre driftsäkerhet. I området runt Orsill/Märlo förekommer flertalet fornlämningar vilka påverkas i större utsträckning av markkabel än luftledning. Markkabel kan dock vara ett alternativ i det fall utrymmet är mycket begränsat.</p> <p>I samband med det kompletterande samrådet har Östrand Elnät utrett en alternativ sträckning inom utvidgat delstråk C. En sträckning inom det utvidgade delstråk C föreslås gå i skogsmark på Skönviksbergets nordsluttning vilket innebär ett ökat avstånd från slottet än vad som varit möjligt inom ursprungligt delstråk C.</p> <p>Östrand Elnät beaktar Miljö- och byggnadsnämndens synpunkter i det fortsatta arbetet med val av sträckning.</p> <p>Östrand Elnät kommer i MKBn att beskriva vilka skyddsåtgärder som avses vidtas för att minimera körskador från arbetsmaskiner. Erforderliga tillstånd och dispenser avseende ex.vis strandskydd kommer att sökas om så krävs.</p> <p>Östrand Elnät har låtit genomföra en naturvärdesinventering vilken kommer ligga till grund för naturmiljöbedömningen i kommande MKB, liksom behovet av att installera fågelavvisare.</p>
<p>Sundsvall kommuns synpunkter Sundsvall kommun har inkommit med tre yttranden, från olika enheter.</p>	<p>Kommentarer</p>
<p>Yttrande 1: Markanvändning och planer. Sundsvall kommun anger att området där kraftledningarna kan tänkas gå in i Sundsvalls kommun har markanvändningen <i>Natur och friluftsliv</i> kärnområde för utveckling (NFK-u) i ÖP2040.</p> <p>Sundsvall kommun framför att en bredare kraftledningskorridor med luftledningar av en helt annan dimension kommer att innebära ytterligare barriäreffekt för somliga djur och växter samt vara störande för mänskliga besökare. Mindre skog och ett mindre naturligt möte med det öppna odlingslandskapet påverkar kärnområdet negativt, både för natur och friluftsliv.</p>	<p>Östrand Elnät beaktar Sundsvalls kommun synpunkter vid val av sträckning samt vilka hänsynsåtgärder som kommer att vidtas i samband med byggnation.</p> <p>I yttrande 1 framförs att delstråk B i markkabelutförande förordas framför delstråk C i luftledningsutförande med hänsyn till landskapsbild, naturmiljöintressen samt friluftsliv. En sträckning enligt delstråk B skulle innebära ett nytt markingrepp inom ett icke exploaterat område, då befintliga ledningar inte följs.</p>

Landskapsbild. Sundsvall kommun anger att figur 6 i samrådsunderlaget visar att den föreslagna kraftledningen inte kommer att kunna läsas samman med den befintliga eftersom den är av en annan typ och mer än dubbelt så hög. Risk finns att det i stället blir ett ännu spretigare intryck, samt att den befintliga ledningen blir mer synlig från dalen om avståndet till avskärmade vegetation ökas. Sundsvalls kommun förordar alternativ B med nedgrävd ledning, till stor del i ängs- och åkermark och med en smal ledningsgata, framför alternativ C med luftledning ur landskapsbildssynpunkt och även av hänsyn till natur och friluftsliv.

Yttrande 2:

Kultur och fritid. Sundsvall kommun framför att ett av delstråken delvis är beläget inom Sundsvall kommun och skulle kunna påverka landskapsbilden. I delstråket finns befintliga kraftledningar vilket bidrar till ett mer effektivt nyttjande av marken om de planerade ledningarna placeras där. Dock påverkas landskapsbilden av flera parallella kraftledningar.

Nya kraftledningar bedöms inte påverka friluftslivet inom Sundsvalls kommuns gränser på något avgörande sätt. Det enda som berörs är en liten del av en vandringsled mot Merlo slott.

Sundsvall kommun anger att de bedömer de planerade kraftledningarna genom Sundsvall kommun som viktiga för att bioraffinaderiet ska komma till stånd och bidra till övergången mot fossilfritt flygbränsle.

Yttrande 3:

Mark- och exploatering. Sundsvall kommun förordar att ny kraftledning i så stor utsträckning som möjligt följer befintlig ledningsgata och vägar för att samla intrången och begränsa påverkan på landskapsbilden. Om kraftledningar dras i nytt läge kan det påverka arrenden och andra upplåtelse på Sundsvall kommuns fastigheter.

Att markförlägga ledningarna innebär också ett större markgrepp än att anlägga de som luftledningar till följd av schaktarbeten, alternativt sprängning, längs hela sträckan. Vidare bedömer Östrand Elnät att delstråk B är ett sämre alternativ ur kulturmiljö-, och naturmiljösynpunkt då delstråk B berör flertalet lämningar samt det skyddade naturvårdsobjektet Merlo slott. En sträckning enligt delstråk B skulle även innebära att ledningarna lokaliseras närmre bostadsområdena vid Timrådalen. Luftledningar har en påverkan på landskapsbilden, och tillgängligheten till området kommer att begränsas. Tillgängligheten begränsas dock främst i samband med anläggningsskedet.

Östrand Elnät har efter samrådet valt att gå vidare med en spänning på 130 kV. Det innebär lägre stolpar än vid en spänningsnivå på 220 kV.

Östrand Elnät bedömer att en ledningsdragning där man följer befintlig infrastruktur är att föredra framför att ta ytterligare ny mark i anspråk.

Med anledning av de fornlämningar som förekommer inom delstråk B är ett markkabelalternativ heller inte att föredra då dessa riskerar att påverkas. Östrand Elnät bedömer det inte heller som lämpligt att dra ledningarna närmre bostadsområdet söder om Timrådalen med hänsyn till de boende i området.

Då exakt läge för TrV:s planerade nya järnväg, Ådalsbanan, ännu inte är fastställt är det osäkert om, och i så fall hur, en korsning med planerade ledningar kan påverka den framtida järnvägen. Markförlagda ledningar kan komma i konflikt med järnvägens brofundament, eller andra anläggningsarbeten för infrastrukturen. Att flytta markförlagda ledningar är mer komplext än att flytta luftledningar. Utgångspunkten vid lokaliseringen av ledningarnas sträckning är dock att om möjligt undvika framtida konflikt.

Yttrande från övriga myndigheter

Inkomna synpunkter från övriga myndigheter sammanfattas i Tabell 4 tillsammans med Östrand Elnäts kommentarer. Yttrandena återfinns i sin helhet i bilaga 4–7.

Tabell 4. Inkomna synpunkter från övriga myndigheter och samrådsparter, samt Östrand Elnäts bemötande

Myndighet	Synpunkt	Kommentarer
TrV	<p>Stråkalternativ. TrV informerar om den planerade järnvägen Ådalsbanan. Framtida sträckning av järnvägen korsas av de planerade kraftledningarna vid Timråviken. TrV framför att det är svårt att avgöra den planerade järnvägens exakta dragning. Järnvägen kommer att passera området på bro på grund av höjdskillnaderna och eftersom det är svårt att avgöra höjd och dragning av bron, bedömer TrV att markabel är det enda möjliga av redovisade stråkalternativ. TrV förordar därför stråkalt. B.</p> <p>Nätkoncessionen i övrigt. TrV upplyser om vikten av att beakta säkerhetsavstånden nära väg. TrV anser att antalet korsningar med väg och järnväg ska begränsas och att korsande ledningar ska placeras vinkelrät mot vägens längdriktning.</p> <p>TrV informerar om placering av starkströmsledningar i förhållande till järnväg och upplyser om behovet att teckna avtal med TrV. Vidare påtalar TrV att LfV ska kontaktas för kraftledningsstolpar högre än 20 m.</p> <p>TrV bedömning utgår från att kraftledningar placeras med tillräckligt avstånd från väg respektive järnväg. Det är viktigt att nedfallande ledningar inte utgör en risk för dem som färdas på väg eller järnväg.</p>	<p>Östrand Elnät avser följa de säkerhetsavstånd som gäller vid väg och järnväg.</p> <p>LfV har bjudits in till samråd i förevarande projekt.</p> <p>Östrand Elnät har haft möte med TrV den 26 september 2023 för att inhämta ytterligare information kring TrV:s planer angående Ådalsbanan. Under mötet diskuterades tidplan för Ådalsbanan samt tänkbara sträckningsalternativ för att minimera risken för framtida konflikt med den planerade järnvägen.</p> <p>Östrand Elnät kommer att föra en fortsatt dialog med TrV för att förankra ledningarnas placering och undvika en framtida konflikt med den planerade Ådalsbanan. Östrand Elnät avser att i möjligaste mån följa befintliga ledning, även befintliga luftledning över väg.</p>
Luftfartsverket (LFV)	<p>LFV anger att de i egenskap av sakägare för CNS-utrustning inte har någon erinran mot etableringen.</p> <p>LFV informerar om att de i remissvaret inte har analyserat konsekvenser för flygvägar till och från flygplatser, samt om CNS-utrustning ägd av flygplats kan riskera att bli påverkad. Berörda flygplatser skall därför alltid tillfrågas som sakägare om byggnadsverk över 20 meter ingår i planer, eller om flygplatserna av annan anledning misstänks kunna bli påverkade av etableringen. Med berörd flygplats avses att etableringen hamnar inom flygplatsens MSA-yta ca 60 km ut från flygplatsen. MSA är den hinderyta som är störts och står för "Minimum Sector Altitude".</p>	<p>Berörd flygplats, Sundsvall-Timrå airport, har inkluderats i samrådsprocessen, se Sundsvall-Timrå Airports yttrande i Tabell 5 nedan.</p>
Skogsstyrelsen	<p>Skogsstyrelsen avstår från att förorda något av stråkalternativen.</p> <p>Skogsstyrelsen upplyser om att påverkan på värdefulla naturområden bör undvikas i möjligaste mån. Skogsstyrelsen har inte gjort något fältbesök i området i samband med remissen.</p>	<p>Östrand Elnät beaktar Skogsstyrelsens synpunkter i det fortsatta arbetet med framtagande av sträckning för ledningarna samt i arbetet med MKB:n.</p>
Elsäkerhetsverket	<p>Elsäkerhetsverket har inga synpunkter i detta skede av tillståndsprocessen.</p>	<p>Yttrandet föranleder ingen kommentar.</p>

Myndighet	Synpunkt	Kommentarer
SGU	SGU avstår från att lämna platsspecifikt yttrande men hänvisar till SGU:s allmänna riktlinjer avseende infrastrukturremisser.	Östrand Elnät beaktar SGU:s riktlinjer i det fortsatta arbetet med framtagande av en sträckning för ledningarna samt i arbetet med MKB:n.

Yttrande från organisationer, föreningar och verksamhetsutövare

Inkomna synpunkter från organisationer, föreningar och verksamhetsutövare sammanfattas i Tabell 5**Fe!** Hittar inte referenskälla. och redovisas i sin helhet i bilaga 8–11.

Tabell 5. Inkomna synpunkter från organisationer, föreningar och verksamhetsutövare samt Östrand Elnäts bemötande

Organisation/förening	Synpunkter	Kommentarer
Naturskyddsföreningen Timrå	-	Har ej inkommit med synpunkter.
Jägarförbundet Mitt	-	Har ej inkommit med synpunkter.
Raedtievaerie sameby	-	Har ej inkommit med synpunkter.
Jjinjevaerie sameby	-	Har ej inkommit med synpunkter.
Voernese sameby	-	Har ej inkommit med synpunkter.
Ohredahke sameby	-	Har ej inkommit med synpunkter.
Sametinget	Sametinget avstår från att yttra sig under samrådet.	Yttrandet föranleder ingen kommentar.
LRF Västernorrland	-	Har ej inkommit med synpunkter.
Svenska Kraftnät (SVK)	<p>SVK föredrar stråk 3 vid station Bandsjö med anledning att stråk 2 anses olämplig då det kommer försvåra nödvändiga förstärkningar i elnätet som bland annat krävs för att kunna ansluta Östrand Elnät.</p> <p>SVK anger att stråk 2 är ett sämre alternativ eftersom det korsar SVK:s ledning mellan Nysäter-Bandsjö.</p> <p>I Bandsjö finns idag spänningsnivåerna 400 kV och 130 kV varför SVK anser att det inte är aktuellt att introducera en ny spänningsnivå om 220 kV i stationen.</p>	<p>Efter genomfört samråd har Östrand Elnät sett över förordat stråkalternativ in mot station Bandsjö. En justering har gjorts där Östrand Elnät nu utreder alternativet att i stället följa stråk 3 in mot Bandsjö från den punkt där stråk 2 och stråk 3 korsar varandra. På så sätt korsas inte SVK:s ledning mellan Nysäter-Bandsjö.</p> <p>Östrand Elnät beaktar SVK:s synpunkter i den fortsatta processen med att hitta en lämplig sträckning. Efter genomfört samråd har Östrand Elnät valt att gå vidare med en spänningsnivå på 130 kV.</p> <p>Östrand Elnät kommer ha dialog med SVK i den fortsatta processen.</p>
E.ON Energidistribution	<p>E.ON framför att E.ON har linje-, och områdeskoncession i området.</p> <p>E.ON anger att de i dagsläget pågår en systemutredning som innefattar alla större anslutningar till E.ON:s regionnät i Sundsvall och Timrå kommuner. E.ON avser med utredningen hitta en hållbar lösning för hela regionen.</p>	Till följd av inkomna synpunkter samt dialog med E.ON har Östrand Elnät valt att genomföra ett kompletterande samråd avseende en breddning av delstråk C. Detta för att utreda ytterligare potentiella sträckningar inom delstråket.

Organisation/förening	Synpunkter	Kommentarer
	<p>Som en del av utredningen ser E.ON över möjligheten att ansluta Bioraffinaderiet vid Skönsviksberget vid en punkt där 130 kV-nätet kan kopplas samman. Anslutningen medför att Östrand Elnäts planerade ledningar norrut mot Bandsjö inte kommer krävas. Därför föreslår E.ON att delstråken 3 och C förlängs 200 m söderut längs E.ON:s kraftledningar L3 och L8.</p> <p>Då E.ON är regionnätsägare i området anser de att koncessionsansökan ses över av E.ON för eventuellt övertagande. Om E.ON äger regionnätet kommer fler få nytta av ledningarna och det är mer samhällsekonomiskt motiverat.</p> <p>E.ON framför att de önskar fortsatt dialog med Östrand Elnät avseende ledningssträckning som kan bli aktuell.</p>	<p>Östrand Elnät har sedan några år tillbaka haft dialog med E.ON med anledning av bioraffinaderiets behov av höga effektuttag. På senare tid har även SVK involverats i denna dialog.</p> <p>Östrand Elnät avser ha fortsatt dialog med ledningsägarna i syfte att skapa robusthet och säkra stabiliteten för samtliga parter, och därmed bland annat minimera skadlig påverkan på den andra partens verksamhet.</p>
Mitt Sverige Vatten	<p>Mitt Sverige Vatten anger att stråken passerar/korsar deras ledningar vid 3–4 ställen och där är det viktigt att hänsyn tas och tillräckligt avstånd, om minst 4 m, hålls till deras ledningar.</p>	<p>Östrand Elnät beaktar Mitt Sverige Vattens synpunkter i det fortsatta arbetet med framtagande av sträckning för ledningarna.</p> <p>En närmare dialog med Mitt Sverige Vatten kommer att ske i samband med detaljprojekteringen.</p>
Västernorrlands museum	<p>Länsmuseet framför att området ingår i Riksintresse för kulturmiljö, har flertalet fornlämningar och är utpekade i kommunens kulturmiljöprogram. Vidare framför Länsmuseet att området omfattas av landskapsskydd enligt miljöbalken och Landskapskonventionen.</p> <p>Området omfattar stora skogspartier och dalgång. Länsmuseet anger att Orsill och Hamsta utgör viktiga delar av Timrås kulturmiljöområden samt anger riksintresset för kulturmiljö Skönvik med bland annat Villa Merlo, Orsillgården och Skyttbergsgården.</p> <p>Länsmuseet anger vikten av att minimera ingrepp i skogs- och åkermark som ingår i kulturlandskapet. Här måste både stor hänsyn tas till upplevelsen av kulturlandskapet och kulturmiljöer samt befintliga och möjligen okända fornlämningar i området. Det gör att det krävs mer detaljerade utredningar huruvida markbunden eller luftbunden ledning är att föredra i olika partier.</p> <p>Fördjupade inventeringar av befintliga kulturmiljövården i delstråken bör göras innan bedömning kan ske.</p> <p>Länsmuseet anger att en detaljerad Miljökonsekvensbeskrivning bör tas fram.</p>	<p>Östrand Elnät beaktar Länsmuseets synpunkter i det fortsatta tillståndsarbetet. Landskapsbildskydd utgör en äldre skyddsform som inte längre regleras i miljöbalken utan som succesivt blivit ersatta av andra skyddsformer, i detta fall troligtvis av riksintresset för kulturmiljövård (Merlo-Skönvik). Östrand Elnät kommer att söka erforderliga tillstånd och dispenser om så krävs.</p> <p>En arkeologisk utredning steg 1 utförs inom ramen för projektet, enligt beslut av länsstyrelsen.</p>

Organisation/förening	Synpunkter	Kommentarer
SCA Östrand Massabruk	-	Har ej inkommit med synpunkter.
Sundsvall-Timrå Airport	<p>Sundsvall-Timrå Airport har inget att erinra mot etablering av nya kraftledningar mellan Bandsjö och Östrand enligt föreslagna stråkalternativ.</p> <p>Det som eventuellt skulle kunna påverka något är om totalhöjden, inklusive mark blir högre än 150 möh inom flygplatsens kontrollzon, då eventuell hinderbelysning skulle kunna bli aktuellt.</p>	Informationen kommer att föras vidare till detaljprojekteringskedet.

Yttrande från enskilda särskilda berörda

Inkomna synpunkter från enskilda särskilda berörda sammanfattas i Tabell 6 nedan och redovisas i sin helhet i bilaga 12–15.

Tabell 6. Inkomna synpunkter från enskilda särskilda berörda samt Östrand Elnäts bemötande

Fastighetsägare/enskilt berörda	Synpunkter	Kommentarer
1. 	<p>Fastighetsägare "1" informerar om deras fastigheter och vilken verksamhet de bedriver och avser bedriva på fastigheterna.</p> <p>Fastighetsägarna framför att de förordar att kraftledningen dras på den östra sidan om E.ON:s ledningar som nu byggs. Det ger minst intrång på åkermarken och blivande betesmarken, och befinner sig även på längst avstånd från deras hyresfastighet.</p> <p>Vidare framför fastighetsägarna att de yrkar på att sträckningen av kraftledningen grävs ned i sin helhet på deras fastighet för att bevara så mycket som möjligt av åker och betesmark.</p>	<p>Östrand Elnät kommer att beakta synpunkterna i det fortsatta arbetet med att hitta den bäst lämpade sträckningen.</p> <p>Östrand Elnät förordar byggnation av luftledning då det på denna spänningsnivå är tekniskt överlägset markkabel och ger ett säkert, tillförlitligt och effektivt elnät med högre driftsäkerhet. Att markförlägga ledningarna innebär också ett stort markgrepp till följd av schaktarbeten, alternativt sprängning. Felsökning och reparation är mer komplext när det gäller markkabel och tar dessutom längre tid att åtgärda, vilket kan få konsekvenser för driften av det planerade bioraffinaderiet.</p>
2. 	<p>Fastighetsägare "2" framför att Östrand Elnät fortfarande inte vet om bygget kommer att ske väster, eller öster om E.ON:s ledningar som nu byggs. Om aktuell ledning byggs öster om dessa så kommer kraftledningen väldigt nära hans tomter Orsil 1:8, 1:9, 1:10, 1:11 samt på i södra änden.</p> <p>Fastighetsägaren framför att marknadsvärdet på hans tomter kommer att sjunka, och ställer ett ersättningskrav till Östrand Elnät för förlorat tomtvärde. Om överenskommelse gällande ersättning inte</p>	<p>Den närmast belägna fastigheten av de i yttrandet nämnda fastigheter lokaliseras mer än 80 meter från planerad ledning i det fall sträckningen går öster om E.ON:s ledningar.</p> <p>I samband med att markrättigheter upplåts för ledningarna kommer den marknadsvärdeminskning som sker till följd av ledningarna att ersättas.</p>

Fastighetsägare/enskilt berörda	Synpunkter	Kommentarer
	kan träffas vill fastighetsägaren att det genomförs en oberoende värdering på bekostnad av Östrand Elnät.	
3. [REDACTED]	Fastighetsägare "3" föredrar det förordade alternativ 2 eftersom alternativ 3 riskerar att påverka jordbruksmark och bostäder negativt.	Östrand Elnät beaktar synpunkterna i det fortsatta tillståndsarbetet.
4. [REDACTED]	<p>Fastighetsägare "4" påpekar att de ställer sig positiva till projektet "BioOstrand". För att klara den gröna omställningen är projekt som detta nödvändiga och att tillverkningen av flygbränsle är väldigt energikrävande och att planerade kraftledningar är nödvändiga för att göra detta möjligt.</p> <p>Fastighetsägarna framför att planerade kraftledningar och förordad stråk riskerar att innebära en avsevärd försämring av boendemiljön för boende på Orsill (Orsil 1:26, Orsil 1:22 och Orsil 1:20).</p> <p>Ledningarna kommer att ha en negativ påverkan på den kulturhistoriska miljö som Orsill utgör samt på naturvärden. Samtidigt konstaterar fastighetsägarna att förordad stråkalternativ är de alternativ som är "minst dåligt". Fastighetsägarna förordar att ledningarna grävs ned:</p> <ul style="list-style-type: none"> - För att reducera hälsovådliga magnetiska fält till ca fem meter, i stället för de minst 150 meter som ytterligare luftburna ledningar innebär. - En nedgrävd ledning innebär att en avsevärd mindre andel skogsmark tas i anspråk. - Sedan en tid tillbaka, pågår arbetet med att dra en ny kraftledning vid Orsill, strax nordöst om bostadshuset vilket har inneburit en negativ förändring av boendemiljön. En ytterligare luftburna ledning adderar till denna negativa förändring. <p>Om det, mot fastighetsägarnas vilja, blir en luftledning förordar fastighetsägarna att den dras öster om den ledning som E.ON nu bygger (fastighetsägarna hänvisar till en i yttrandet medföljande bilaga).</p> <p>Fastighetsägarna sammanfattar vidare argument till varför de förordar en sträckning öster om E.ON:s planerade ledning, i stället för en sträckning väster om. Argumenten</p>	<p>Östrand Elnät beaktar synpunkterna i det fortsatta tillståndsarbetet. Östrand Elnät genomför en naturvärdesinventering som kommer ligga till grund för det fortsatta tillståndsarbetet, sträckningsval samt detaljprojektering. I detaljprojekteringen kommer hänsyn tas till identifierade naturvärden samt kulturmiljöintressen för att i största möjliga mån undvika påverkan på dessa.</p> <p>Östrand Elnät förordar byggnation av luftledning då det på denna spänningsnivå är tekniskt överlägset markkabel och ger ett säkert, tillförlitligt och effektivt elnät med högre driftsäkerhet. Att markförlägga ledningarna innebär också ett stort markgrepp till följd av schaktarbeten, alternativt sprängning. Felsökning och reparation är mer komplext när det gäller markkabel och tar dessutom längre tid att åtgärda, vilket kan få konsekvenser för driften av det planerade bioraffinaderiet.</p> <p>Östrand Elnät följer myndigheternas riktlinjer avseende elektromagnetiska fält.</p>

Fastighetsägare/enskilt berörda	Synpunkter	Kommentarer
	grundar sig bland annat i att en sträckning väster om E.ON:s ledning kommer att försämra fastighetsägarnas livs- och boendemiljö, öka den hälsovådliga magnetiska strålningen samt påverkar kulturhistoriska lämningar i området.	

Kompletterande samråd

Inkomna synpunkter från myndigheter, organisationer, föreningar samt övriga berörda i det kompletterande samrådet sammanfattas i Tabell 7 tillsammans med Östrand Elnäts kommentarer och redovisas i sin helhet i bilaga 16–20.

Tabell 7. Inkomna synpunkter från myndigheter, organisationer samt övriga berörda i det kompletterande samrådet

Myndighet/Organisation	Synpunkter	Kommentarer
Länsstyrelsen Västernorrlands län	<p>Naturmiljö. Länsstyrelsen framför angående det naturvårdsobjekt som identifierats inom det breddade delstråk C, att de inte har mer kunskap om objektet än att det växer lönn på platsen samt att det växer högrörter i anslutande skog.</p> <p>Länsstyrelsen upplyser att i den anslutande slutningen där stråk C planeras kan det möjligen växa storgröe som är rödlistad som NT (nära hotad). Storgröe kan missgynnas av förändringar av hydrologiska förhållanden genom exempelvis avverkning. Arten gynnas dock av att skogen öppnas. Länsstyrelsen anger att uppgiften om storgröe är förhållandevis gammal och lite osäkert om noteringen i artporten avser just slutningen som växtplats. Därför behövs en inventering av slutningen för att säkerställa förekomst av naturvärden.</p> <p>Inventeringar. Vidare anger Länsstyrelsen att de i tidigare yttranden har framför att det är ett minimikrav att naturvärdesinventera de alternativ som Östrand Elnät överväger som ledningsdragningar. Inventeringsresultaten ska sedan ligga som grund vid val av ledningsdragning samt att man vid detaljprojekteringen kan justera ledningssträckningen så att påverkan på naturvärden/naturvårdsarter i största möjliga mån undviks. En inventering bör även omfatta en fågelinventering för att veta vilka skyddsåtgärder som krävs.</p> <p>Kulturmiljö. Inom det kompletterande området finns ett tips om ett röse. Länsstyrelsen upplyser om att det under</p>	<p>Länsstyrelsen inkom med sitt skriftliga yttrande i det kompletterande samrådet den 31 oktober 2023. Yttrandet redovisas i sin helhet i bilaga 16.</p> <p>Östrand Elnät beaktar Länsstyrelsens synpunkter i kommande val av ledningssträckning och kommer att beakta dem i det fortsatta arbetet med MKB:n. En naturvärdesinventering har initierats vars resultat kommer ligga till grund för det fortsatta tillståndsarbetet, sträckningsval samt detaljprojekteringen. I detaljprojekteringen kommer hänsyn tas till identifierade naturvärden för att i största möjliga mån undvika påverkan på dessa.</p> <p>Med anledning av Länsstyrelsens synpunkter vill Östrand Elnät särskilt lyfta att utöver ansökan om koncession enligt ellagen kommer därtill erforderliga anmälningar och dispenser att tillsändas berörda myndigheter. Exempelvis kan ansökan om strandskyddsdispens bli aktuell.</p> <p>I samband med val av sträckning och detaljprojekteringen kommer det röset att undvikas. Utöver miljöbalken med tillhörande föreskrifter kommer därtill erforderliga bestämmelser i kulturmiljölagen (1988:950) om tillstånd att beaktas utifrån resultatet av den arkeologiska utredningen.</p>

Myndighet/Organisation	Synpunkter	Kommentarer
	<p>förehistorisk tid har funnits en djup vik in till området vid Skottgård och att området kring den forntida viken troligen har varit lämpligt för boplatser och aktivitetsytor. Det är därför sannolikt att det finns kända fornlämningar inom det kompletterande området. Länsstyrelsen bedömer därför ur kulturmiljösynpunkt att det behövs en arkeologisk utredning.</p>	
Timrå kommun	<p>Timrå kommun upplyser om att breddningen av delstråk C söderut berör friluftsområdet på Birstaberget. Största möjliga hänsyn till detta område och dess värden ska tas vid ledningsdragningen.</p> <p>I övrigt har miljö- och byggnadsnämnden inga ytterligare synpunkter än de som framfördes i förra samrådet.</p>	<p>Timrå kommun inkom med sitt yttrande den 30 oktober 2023. Yttrandet redovisas i sin helhet i bilaga 17.</p> <p>Östrand Elnät kommer att beakta kommunens synpunkter i det fortsatta tillståndsarbetet. Östrand Elnät bedömer att många av de anläggningar som finns inom friluftsområdet Birstaberget, såsom skidstadion, fortfarande ligger utanför det breddade stråket men att motionsspår i viss mån berörs. Anpassningar av sträckning och stolpplacering med avseende på motionsspåren kommer ske i detaljprojekteringskedet. En eventuell påverkan på motionsspår förväntas dock begränsas till anläggningsskedet och därmed främst vara av temporär art. Påverkan på tillgängligheten till spåren och övriga friluftsanläggningar bedöms bli liten.</p>
Sundsvall kommun	<p>Sundsvall kommun framför att de förordar, liksom i tidigare samråd, att ny kraftledning följer befintlig/planerad ledningsgata och vägar i så stor utsträckning som möjligt för att samla intrången och begränsa påverkan på landskapsbilden samt på rekreation och friluftsliv. Kommunen anger att det utökade området inom delstråk C ligger högre upp i terrängen och därmed är mer exponerat mot dalgången och boendemiljön.</p> <p>Kommunen framför att en kraftledningsgata i skogsmark påverkar landskapsbilden mer än en kraftledningsgata i öppet landskap. Detta då skogen inte kan dölja ledningen på grund av höjdskillnaderna och den breda ledningsgatan.</p> <p>Sundsvall kommun anger att riksintresset för kulturmiljövård (Merlo-Skönvik) riskerar att bli direkt påverkat av etableringen. Det är viktigt att det finns ett visuellt samband mellan Merlo slotts miljö och Skönviks tidigare sågverk och arbetarbostäder. Det</p>	<p>Sundsvall kommun inkom med sitt yttrande den 26 oktober 2023. Yttrandet redovisas i sin helhet i bilaga 18.</p> <p>Östrand Elnät kommer att beakta Sundsvalls kommuns synpunkter på friluftsliv och landskapsbild i det fortsatta tillståndsarbetet. Östrand Elnät bedömer att området i det utökade delstråk C, trots höjdskillnaden, inte utgör ett mer exponerat område för boendemiljöer i förhållande till övriga utredda delstråk. Detta då förekomsten av boendemiljöer är mer begränsad inom detta område.</p> <p>Östrand Elnät anser inte att en kraftledningsgata har en större påverkan på landskapsbilden i skogsmark än i öppet landskap. Trots att skogen inte kan dölja ledningen på grund av höjdskillnaden anser</p>

Myndighet/Organisation	Synpunkter	Kommentarer
	<p>visuella sambandet har försvagats med tiden och en ledningsgata som går genom riksintresset kan komma att försvaga detta ytterligare.</p> <p>Kommunen framför vidare att rekreatiomsområdet Birstaberget/Skönviksberget redan är påverkat av flera infrastrukturprojekt såsom E4an, kraftledningar och i söder verksamhetsområden. Ytterligare störningar och påverkan på naturmiljön skulle kunna påverka naturupplevelsen och möjligheten att finna återhämtning. Det utökade området "utökad delstråk C" innebär att friluftslivet berörs i större utsträckning jämfört med tidigare förslag.</p> <p>"Utökad delstråk C" innebär att elljusspåret vid Skönviksbergets Friluftscentrum påverkas. Hur stor påverkan blir är svårt att bedöma innan ledningens exakta läge är beslutat. Men med tanke på spårets läge genom området, är sannolikheten stor att det blir stor påverkan. Att dra elljusspår parallellt med kraftledningar kan innebära problem med induktiv ström såväl i ledningar som stolpar. Det kan innebära att elljusspåret måste rivas. Det kan finnas möjlighet att flytta spåret och förlägga det till plats utanför kraftledningsgatan.</p>	<p>Östrand Elnät att en kraftledningsgata i ett öppet landskap, såsom i jordbruksmark, är mer iögonfallande och påverkar det visuella intrycket av landskapet mer jämfört med en lokalisering i skoglig terräng.</p> <p>Planerade ledningar kommer att ha en påverkan på riksintresset för kulturmiljövård (Merlo-Skönvik). Östrand Elnät bedömer dock att det visuella sambandet mellan Merlo slottsmiljö och Skönviks tidigare sågverk och arbetarbostäder inte kommer att försvagas till följd av planerade ledningsåtgärder. Påverkan begränsas av att de planerade ledningarna föreslås följa befintlig ledning där denna korsar E4 och järnväg. Det gamla sågverket och arbetarbostäderna är idag starkt påverkat av övrig infrastruktur och industriområde som avgränsar sågverksområdet från Merlo slott. Sågverket och arbetarbostäderna ligger på ett tillräckligt stort avstånd från aktuellt stråk för att dessa ska kunna antas bli negativt påverkade.</p> <p>Östrand Elnät strävar efter, i enlighet med kommunens synpunkter, att i möjligaste mån följa befintlig infrastruktur såsom vägar och andra ledningar för att samla och begränsa intrånget. Tillkommande påverkan och störningar från aktuella ledningsåtgärder bedöms därför bli begränsad i förhållande till ett nytt ingrepp i miljön.</p> <p>Påverkan på elljusspåret vid Skönviksbergets Friluftscentrum kommer att innebära en begränsad framkomlighet främst under anläggningsskedet. I samband med val av sträckning och i detaljprojekteringen kommer Östrand Elnät utreda bästa lämpliga ledningsdragning för att begränsa påverkan på elljusspåret. Östrand Elnät följer myndigheternas riktlinjer avseende elektromagnetiska fält.</p>
TrV	TrV har inga ytterligare synpunkter på linjedragningen för den nya kraftledningen. Efter den dialog som förts mellan exploitör och TrV förespråkar TrV en dragning högre upp på Birstaberget med en så liten inverkan på den framtida Ådalsbanans dragning. TrV	TrV inkom med sitt yttrande den 30 oktober 2023. Yttrandet redovisas i sin helhet i bilaga 19. <p>Östrand Elnät önskar att föra en fortsatt dialog med TrV för att</p>

Myndighet/Organisation	Synpunkter	Kommentarer
	har inga synpunkter på det tekniska utförandet.	förankra ledningarnas placering för att om möjligt undvika en framtida konflikt med den planerade Ådalsbanan.
E.ON Energidistribution	E.ON Energidistribution AB har tagit del av inkomna handlingar i ovan rubricerat ärende och har inget ytterligare att tillägga än det vi framfört i tidigare yttrandet daterat 2023-09-14.	E.ON inkom med sitt yttrande den 31 oktober 2023. Yttrandet föranleder ingen kommentar.
SCA Östrand Massabruk	-	Har ej inkommit med synpunkter.
Intresseföreningen för Skönviksbergets Friluftsanläggning	Intresseföreningen framför att breddningen av delstråk C till stora delar täcker elljusspåren Mellanslingan och Dalslingan, där Mellanslingan är huvudspåret för tävlingar i skidskytte. Föreningen ser helst att anläggningarna påverkas så lite som möjligt. I den mån anläggningarna ändå kommer att påverkas, så förutsätter föreningen att ledningsprojektet tar ansvar för genomförandet av erforderliga förändringar och anpassar arbetet så att verksamheten med tävlingar, träningar och allmänt friluftsliv kan fortgå någorlunda opåverkat under projektiden.	Intresseföreningen Skönviksbergets Friluftsanläggning inkom med sitt yttrande den 25 oktober 2023. Yttrandet redovisas i sin helhet i bilaga 20. Östrand Elnät kommer att beakta föreningens synpunkter i det fortsatta tillståndsarbetet och verka för att påverkan på anläggningarna och de aktiviteter som bedrivs inom verksamheten begränsas så långt som möjligt.

Allmänhet

Allmänheten har inbjudits till samråd via annons i Sundsvalls tidning (2023-08-17). Information om ärendet inklusive samrådsunderlag har även funnits tillgängligt på SCA:s webbsida <https://www.sca.com/samrad> sedan samrådets start.

Det har inte inkommit några skriftliga synpunkter från allmänheten under samrådet.